

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Kielcach

LKI.410.14.1.2023

Pan
Jan Reklewski
Dyrektor
Świętokrzyskiego Parku Narodowego
Świętokrzyski Park Narodowy
z siedzibą w Bodzentynie
ul. Suchedniowska 4
26-010 Bodzentyn

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/062 – Zarządzanie ochroną przyrody w parkach narodowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Świątokrzyski Park Narodowy z siedzibą w Bodzentynie, ul. Suchedniowska 4, 26-010 Bodzentyn (dalej: ŚPN lub Park).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jan Reklewski, Dyrektor Parku w całym okresie objętym kontrolą (dalej: Dyrektor lub Dyrektor Parku).
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z ochroną przyrody parku narodowego i zarządzaniem jej zasobami. 2. Opracowanie dokumentacji niezbędnej do planowania i realizacji ochrony przyrody parku narodowego i zarządzania jej zasobami. 3. Realizacja zadań związanych z ochroną przyrody parku narodowego i zarządzaniem jej zasobami oraz ich wpływ na zachowanie i ochronę zasobów przyrodniczych parku.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2023 do czasu zakończenia czynności kontrolnych, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Łukasz Pieńkowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/111/2023 z 27 października 2023 r. oraz LKI/121/2023 z 15 listopada 2023 r. 2. Kinga Komenda, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/106/2023 z 9 października 2023 r. oraz LKI/122/2023 z 15 listopada 2023 r. 3. Przemysław Pikuła, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/104/2023 z 2 października 2023 r. <p>(akta kontroli str. 1-3, 1479-1481)</p>

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623 (dalej: ustawa o NIK).

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2019-2023 Park prawidłowo realizował zadania związane z ochroną przyrody i zarządzaniem jej zasobami. Dyrektor Parku zapewnił również odpowiednie warunki organizacyjne do realizacji tych zadań, w tym zatrudnił pracowników posiadających odpowiednie wykształcenie i doświadczenie.

Park opracował i przedłożył 1 sierpnia 2017 r. ministrowi właściwemu do spraw środowiska projekt planu ochrony, jednak (z przyczyn niezależnych od Parku) do dnia zakończenia czynności kontrolnych NIK, plan ochrony dla ŚPN nie został ustanowiony. Zakres prac przeprowadzonych na potrzeby jego sporządzenia był zgodny z § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody³.

W związku z brakiem planu ochrony, Dyrektor Parku (w latach 2018-2022) sporządzał projekty zadań ochronnych, które przekazywał właściwemu ministrowi w terminach umożliwiających zachowanie ciągłości prowadzenia działań ochronnych. Projekt tych zadań na lata 2021-2023 nie został przygotowany w pełni rzetelnie, gdyż wskazano w nim zadanie polegające na usunięciu drzew i krzewów na terenie przewidzianym pod budowę nowego centrum edukacyjnego, niebędące zabiegiem ochrony czynnej w ekosystemach Parku.

W ŚPN prawidłowo realizowano zadania ochronne wynikające z obowiązujących w latach 2021-2023 zadań ochronnych⁴. Część z nich – w uwagi na wyniki bieżących obserwacji, ze względu na brak środków finansowych lub unieważnienie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego – nie została zrealizowana lub ich wykonanie przesuwano na kolejne lata. W Parku prowadzono również monitoring przyrodniczy. W miarę posiadanych środków finansowych eliminowano zidentyfikowane w ŚPN gatunki obce (w tym inwazyjne⁵). Obszar Parku udostępniano zgodnie z ustalonymi zasadami, w oparciu o istniejącą infrastrukturę turystyczną. Prowadzono także działania edukacyjne i promocyjne.

Zamówienia publiczne związane z realizacją zadań ochronnych na ogół były prowadzone prawidłowo, z uwzględnieniem uregulowań wewnętrznych. Stwierdzona nieprawidłowość polegała na zatwierdzeniu przez Dyrektora nie w pełni prawidłowo sporządzonego protokołu postępowania w trybie podstawowym. c

---

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. Nr 94, poz. 794 (dalej: rozporządzenie w sprawie sporządzania projektu planu ochrony).

⁴ Odstąpiono od badania zadań ochronnych na lata 2018-2019 oraz 2020-2021 z uwagi to, że były one poddane weryfikacji ramach kontroli S/21/001 *Funkcjonowanie Świętokrzyskiego Parku Narodowego*

⁵ Inwazyjne gatunki obce to rośliny, zwierzęta, patogeny i inne organizmy, które nie są rodzime dla ekosystemów i mogą powodować szkody w środowisku, bioróżnorodności lub gospodarce, lub też negatywnie oddziaływać na zdrowie człowieka.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z ochroną przyrody parku narodowego i zarządzaniem jej zasobami

Opis stanu faktycznego

1. Utworzony w 1950 r. ŚPN⁷ położony jest w województwie świętokrzyskim, w powiatach: kieleckim, skarżyskim i ostrowieckim. Powierzchnia Parku wynosi 7694,68 ha. Struktura własnościowa gruntów znajdujących się w granicach ŚPN kształtowała się następująco⁸: grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym – 7527,74 ha, grunty Skarbu Państwa w innym zarządzie – 13,49 ha, grunty prywatne – 116,59 ha i pozostałe grunty⁹ – 36,86 ha. Ochroną ścisłą objętych jest 2910,57 ha (37,8% ogólnej powierzchni), 4524,55 ha podlegało ochronie czynnej (58,8%), a 259,56 ha (3,4%) ochronie krajobrazowej. Większość gruntów Parku zajmują lasy (94,8% ogólnej powierzchni).

Granice Parku 2 lutego 2022 r.¹⁰ zostały zmienione poprzez:

- wyłączenie trzech działek ewidencyjnych stanowiących własność Skarbu Państwa, znajdujących się w wieczystym użytkowaniu Parku, leżących na terenie gminy Nowa Słupia, o nr 2039/1, 2039/2, 2039/3, o łącznej powierzchni 1,3447 ha, tworzące enklawę na wzgórzu Święty Krzyż;
- włączenie nieruchomości gruntowej stanowiącej własność Skarbu Państwa, leżącej na terenie gminy Waśniów, o nr 450/1, 450/2, 451/2, o łącznej powierzchni 62,5500 ha;
- włączenie nieruchomości gruntowych stanowiących własność Skarbu Państwa, znajdujących się w wieczystym użytkowaniu Parku, leżących na terenie gminy Nowa Słupia, tj. wschodniej części działki o numerze 202/2 położonej w obrębie ewidencyjnym Częstków o powierzchni 0,6 ha¹¹ oraz działki o numerze 547/1 położonej w obrębie Rudki o powierzchni 0,54 ha.

(akta kontroli str. 8, 691)

2. Na podstawie art. 8f uoop, minister właściwy do spraw środowiska, w drodze rozporządzenia, nadał Parkowi statut określający jego organizację wewnętrzną, tryb działania jego organu oraz sposób udzielania pełnomocnictw¹². Struktura organizacyjna, podział zadań oraz tryb pracy ŚPN zostały również określone w regulaminie organizacyjnym wprowadzonym zarządzeniem nr 45/2020 Dyrektora ŚPN z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Świętokrzyskiego Parku Narodowego z siedzibą w Bodzentynie¹³.

⁶ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1950 r. w sprawie utworzenia Świętokrzyskiego Parku Narodowego (Dz. U. Nr 14, poz. 133).

⁸ Na dzień 1 lipca 2023 r.

⁹ Własność: gminy Bieliny, gminy Bodzentyn, gminy Nowa Słupia, Świętokrzyskiego Parku Narodowego, województwa świętokrzyskiego.

¹⁰ W związku z wejściem w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2021 r. w sprawie Świętokrzyskiego Parku Narodowego (Dz. U. z 2022 r. poz. 113).

¹¹ Dotychczas tylko zachodnia część tej działki, obejmująca wyłącznie skarpgę kserotermiczną, znajdowała się w granicach Parku.

¹² Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 lutego 2013 r. w sprawie nadania statutu Świętokrzyskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Bodzentynie (Dz. U. z 2022 r. poz. 2248).

¹³ Zmienionym zarządzeniem nr 24/2023 z dnia 13 października 2023 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Świętokrzyskiego Parku Narodowego z siedzibą w Bodzentynie W okresie objętym kontrolą obowiązywały

Zgodnie z regulaminem zadania związane z ochroną przyrody i zarządzaniem jej zasobami realizowane były:

- w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych Parku – przez pracowników Działu Ochrony Przyrody i Zasobów Kulturowych Parku (17 osób¹⁴) oraz Posterunku Straży Parku (cztery osoby);
- w zakresie udostępniania Parku – przez pracowników Działu Udostępniania Parku i Edukacji (sześć osób¹⁵);
- w zakresie organizacji monitoringu przyrodniczego na terenie Parku, prowadzenia własnych badań naukowych, działalności naukowo-wydawniczej – przez pracowników Działu Monitoringu, Badań i Analiz (trzy osoby);
- w zakresie zamówień publicznych – przez jednego pracownika zatrudnionego na stanowisku do spraw obsługi funduszy.

(akta kontroli str. 300-304, 320-326, 332)

3. W okresie objętym kontrolą wszyscy pracownicy Parku zatrudnieni w Służbie Parku spełniali wymagania kwalifikacyjne, o których mowa w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 kwietnia 2005 r. w sprawie stanowisk oraz wymagań kwalifikacyjnych, jakie powinni spełniać pracownicy zatrudnieni na poszczególnych stanowiskach w Służbach Parków Narodowych¹⁶.

Stosownie do art. 103 ust. 1 uoop, pracownicy Parku realizujący zadania związane z ochroną przyrody, badaniami naukowymi, działalnością edukacyjną, ochroną mienia Parku oraz zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody byli zatrudnieni w Służbie Parku.

(akta kontroli str. 300-304, 333-353)

W okresie objętym kontrolą w Parku zatrudnionych zostało łącznie 21 pracowników, w tym:

- siedmioro pracowników było pracownikami Parku i zostali oni ponownie zatrudnieni po przejściu na emeryturę;
- po dwóch pracowników na stanowiskach: do spraw inwestycji i remontów, do spraw finansów i rachunkowości, do spraw obsługi funduszy celowych¹⁷, sprzątaczkę;
- po jednym pracowniku na stanowiskach: do spraw administracyjnych i transportu, zastępcy głównego księgowego, do spraw księgowości, do spraw edukacji, robotnika gospodarczego, drwala motorniczego.

Analiza procesu zatrudnienia trzech pracowników na stanowiska: specjalisty ds. inwestycji i remontów, specjalisty ds. obsługi środków celowych i pełnomocnika ds. zamówień publicznych oraz specjalisty ds. edukacji wykazała, że:

- w każdym przypadku na stronie BIP Parku publikowano ogłoszenia o naborze oraz wyniki rekrutacji;
- główne zadania wskazywane w ogłoszeniach o naborze były tożsame z zadaniami określonym w zakresach czynności pracownika po zatrudnieniu;

---

regulaminy organizacyjne wprowadzone zarządzeniami Dyrektora ŚPN: nr 20/2017 z dnia 11 kwietnia 2017 r.; zmienione zarządzeniem nr 4/2018 z dnia 1 lutego 2018 r. i nr 20/2018 z dnia 30 maja 2018 r.; nr 19/2019 z dnia 30 kwietnia 2019 r.; nr 1/2020 z dnia 1 stycznia 2020 r. zmienionym zarządzeniem nr 9/2018 z dnia 20 stycznia 2020 r.

¹⁴ W tym 13 leśniczych i podleśniczych obrębów ochronnych.

¹⁵ W tym jedna osoba pełniąca obowiązki kierownika Działu Monitoringu, Badań i Analiz.

¹⁶ Dz. U. Nr 89, poz. 753.

¹⁷ Z jednym z nich rozwiązano umowę o pracę w dniu 31 marca 2022 r.

- kandydaci zostali wyłonieni przez powoływane przez Dyrektora komisje konkursowe.

(akta kontroli str. 50-57)

W latach 2019-2023 (do 1 października) pracownicy Parku podnosili swoje kompetencje w zakresie objętym kontrolą NIK, poprzez udział w:

- 25 konferencjach, w tym dotyczących m.in.: wpływu turystyki na ochronę przyrody, edukacji przyrodniczej, zrównoważonego zarządzania parkami narodowymi, udostępniania turystycznego obszarów cennych przyrodniczo, monitoringu siedlisk ornitologicznych i krajobrazu, ochrony owadów, ochrony ekosystemów wodnych, inwazji gatunków obcych;
- 31 szkoleniach, warsztatach, webinarium, seminariach i kursach, w tym dotyczących m.in.: ochrony zbiorowisk nieleśnych, udostępniania informacji o środowisku, zarządzania ruchem turystycznym, inwazyjnych gatunków obcych, nowoczesnych technologii w edukacji przyrodniczej, systemów informacji geograficznej.

Udział pracowników w większości ww. szkoleń i konferencji nie wiązał się z ponoszeniem kosztów przez Park. Na podnoszenie kompetencji pracowników w Parku wydatkowano: 971,60 zł w 2019 r., 2260 zł w 2022 r., 1335 zł w 2023 r. Ponadto jednemu z pracowników w 2022 r. dofinansowano studia podyplomowe z edukacji przyrodniczo-leśnej. W 2020 r. i 2021 r. Park nie ponosił takich wydatków.

(akta kontroli str. 68-73)

Pracownicy Parku dostrzegali potrzebę ciągłego podnoszenia swoich kompetencji¹⁸. W wyjaśnieniach złożonych podczas kontroli NIK, wskazali na zagadnienia związane z wykonywanymi przez nich zadaniami, w zakresie których widzieli potrzebę dalszego rozwoju swoich kompetencji, w tym m.in. związane z edukacją przyrodniczą i udostępnianiem Parku w celach turystycznych, kształtowaniem ekosystemów leśnych, ochroną ekosystemów, użytkowaniem zasobów naturalnych, diagnostyką drzew, ochroną ekosystemów, pracą w systemie GIS.

(akta kontroli str. 347-362)

4. W latach 2019-2023 (do 1 października) podmioty zewnętrzne przeprowadziły w Parku łącznie 22 kontrole. Dwie z tych kontroli, tj. przeprowadzona w 2019 r. kontrola Ministerstwa Środowiska oraz realizowana w 2021 r. kontrola NIK nr S/21/001 *Funkcjonowanie Świętokrzyskiego Parku Narodowego*, obejmowały niektóre z zagadnień analizowanych podczas obecnej kontroli NIK.

Kontrola przeprowadzona w ŚPN przez Ministerstwo Środowiska nie wykazała nieprawidłowości. Działalność Parku w zakresie m.in funkcjonowania Straży Parku i polityki kadrowej, udzielania zamówień publicznych, gospodarowania zasobami mieszkaniowymi, wydzierżawiania nieruchomości gruntowych, realizacji zadań ochronnych w ekosystemach leśnych, spraw pracowniczych oceniono pozytywnie. W wyniku tej kontroli sformułowano pięć wniosków pokontrolnych, żaden z nich nie był związany z obecną kontrolą NIK.

W kontroli NIK S/21/001 sformułowano pięć nieprawidłowości i pięć wniosków pokontrolnych. W wyniku kontroli NIK wniosła o:

- zatrudnianie osób wybranych w drodze naboru na stanowisku, którego dotyczył przeprowadzony nabór;
- zawieranie umów na realizację zadań tylko w sytuacji ujęcia w planie finansowym ŚPN środków wystarczających na sfinansowanie tych zadań;
- rzetelne sporządzanie protokołów z postępowania o udzielenie zamówienia;

¹⁸ Na podstawie wyjaśnień pięciu pracowników zatrudnionych w Służbie Parku.

- rzetelne opracowywanie projektów zadań ochronnych przedkładanych ministrowi właściwemu ds. środowiska;
- wykorzystanie danych pochodzących z opracowanego na potrzeby planu ochrony dla ŚPN *Operatu udostępniania Parku i edukacji* do określania limitów osób mogących przebywać jednocześnie w miejscach udostępnianych, a w przypadku stwierdzenia nieaktualności tych danych – sporządzenie nowego opracowania eksperckiego będącego podstawą ustalania tych limitów.

Pismem z dnia 12 stycznia 2022 r.¹⁹, Dyrektor ŚPN poinformował Dyrektora Delegatury NIK w Kielcach o wykonaniu wniosków pokontrolnych. Wyniki analizy procesu zatrudniania nowych pracowników (opisane w tym obszarze wystąpienia pokontrolnego) wskazują, że wniosek dotyczący zatrudniania osób wybranych w drodze naboru na stanowisku, którego dotyczył przeprowadzony nabór jest realizowany. Opis realizacji pozostałych wniosków pokontrolnych zawarto w dalszych częściach wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 4-8)

5. W latach 2019-2022 środki finansowe na działalność Parku wyniosły odpowiednio 6627 tys. zł, 7581 tys. zł, 7555 tys. zł oraz 10 400 tys. zł. Stanowiły je głównie środki z budżetu państwa (od 53,53% do 61,96%) oraz przychody własne (od 26,49% do 35,63%) i dotacje z funduszu leśnego (od 4,08% do 13,14%).

W strukturze przychodów własnych największy udział miały wpływy z opłat za udostępnianie Parku lub niektórych jego obszarów (od 13,22% w 2020 r. do 23,04% w 2022 r.). W analogicznym okresie poniesione przez Park koszty wynosiły w poszczególnych latach 6497 tys. zł, 7299 tys. zł, 7304 tys. zł, 11761 tys. zł, z czego największy odsetek stanowiły wynagrodzenia (od 44,3% do 54,5%).

(akta kontroli str. 387-394)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia zapewnienie warunków do realizacji zadań związanych z ochroną przyrody i zarządzania jej zasobami.

OBSZAR

2. Opracowanie dokumentacji niezbędnej do planowania i realizacji ochrony przyrody parku narodowego i zarządzania jej zasobami

Opis stanu
faktycznego

1. Projekt planu ochrony Parku został przekazany do zatwierdzenia Ministrowi Środowiska 1 sierpnia 2017 r. Dyrektor, w odniesieniu do postępu prac nad ustanowieniem planu ochrony dla Parku wyjaśnił: *Temat przesłanego do Ministerstwa Środowiska projektu Planu Ochrony był wielokrotnie poruszany w trakcie roboczych kontaktów z Ministerstwem. Każdorazowo ŚPN był informowany, że prace nad przedmiotowym projektem trwają. W ramach konsultacji roboczych od momentu złożenia projektu rozporządzenia w sprawie ustanowienia Planu Ochrony dla ŚPN, wprowadzane były uzyskane w wyniku przeprowadzonych nowych badań, zidentyfikowane nowe zagrożenia. Na podstawie nowej wiedzy, zaproponowano dokonanie korekt w Projekcie.*

Kolejne etapy prac nad planem ochrony przebiegały następująco:

- a) w związku ze zmianą z dniem 2 lutego 2022 r. granic Parku (co szerzej opisano w pierwszym obszarze niniejszego wystąpienia):

¹⁹ Nr KD.0910.8.2021.SPO.

- ŚPN wprowadził zmiany do projektu planu ochrony polegające na uwzględnieniu w nim nowych obszarów Parku;
- 6 kwietnia 2022 r. Park zwrócił się do Ministerstwa Klimatu i Środowiska o wydanie opinii dotyczącej powtórzenia procedury konsultacji społecznych i ponownego opiniowania przez wszystkie rady gmin, na terenie których położony jest ŚPN. Ministerstwo Klimatu i Środowiska 19 kwietnia 2022 r. zarekomendowało powtórzenie tej procedury;
- 1 sierpnia 2022 r. ŚPN ogłosił konsultacje społeczne²⁰, a następnie dokonał analizy zgłoszonych uwag, udzielił odpowiedzi oraz uwzględnił w projekcie uwagi uznane za zasadne;
- 29-30 listopada 2022 r. ŚPN przekazał radom gmin projekt planu ochrony w celu jego zaopiniowania. Ostatnia opinia rady gminy wpłynęła do ŚPN 16 lutego 2023 r.;
- 20 lutego 2023 r. Park przekazał do Ministerstwa Klimatu i Środowiska projekt planu ochrony ŚPN wraz z załącznikami, celem dalszego procedowania;
- 5 czerwca 2023 r. Ministerstwo Klimatu i Środowiska zwróciło projekt planu ochrony ŚPN z naniesionymi uwagami i wskazaniem dotyczącym uzupełnienia danych. Park nie przekazał (do 25 października) skorygowanego projektu planu ochrony ani stanowiska do wniesionych uwag. Dyrektor wyjaśnił: *Poprawki nanoszone są przez pracowników merytorycznych Parku w ramach obowiązków służbowych. W tym wypadku Ministerstwo przekazało nie tylko uwagi do treści istniejących, ale również sformułowało potrzebę rozszerzenia projektu o elementy wymagające dodatkowego opracowania. Należało uzupełnić tabele, które jeszcze 2 lata temu nie występowały w zatwierdzonych PO innych parków narodowych. (...) Wiele zmian wynika, według uzyskanych informacji przez ŚPN, z dopiero niedawno przyjętego przez ministerstwo jednolitego standardu do tworzonych planów ochrony przez poszczególne Parki. Korekty w podejściu do planowania wynikają również ze zmian przepisów prawa i bieżącej interpretacji „Dyrektyw Naturowych” przez Komisję Europejską w zakresie formułowania szczegółowych celów ochrony. Wprowadzone poprawki wymagają dużej staranności i dokładności w celu uniknięcia błędów i pomyłek. Prace nad wprowadzeniem poprawek są bardzo zaawansowane i zmierzają do ukończenia. Przewidywany termin ukończenia prac i przekazanie projektu planu ochrony dla ŚPN do MKiŚ przewiduje się na początek listopada 2023 r.* Dyrektor ponadto wskazał, że ministerstwo nigdy nie informowało o niezgodności przedłożonego projektu z celami ochrony przyrody.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Klimatu i Środowiska odnosząc się do przyczyn nieustanowienia planu ochrony dla Parku, pomimo że od przekazania ministrowi właściwemu do spraw środowiska pierwszego projektu upłynęło ponad sześć lat poinformowała, że wpływające do Ministra Klimatu i Środowiska projekty planów ochrony dla parków są poddawane szczegółowej analizie. Dodała również, że przygotowanie ostatecznej wersji projektu, jego dalsze uzgodnienia (m.in. z parkiem narodowym na etapie weryfikacji przesłanego projektu, poddanie konsultacjom społecznym oraz uzgodnieniom międzyresortowym) są powodem

²⁰ Poprzez zamieszczenie ogłoszenia na stronie internetowej <https://bip.swietokrzyskipn.org.pl/category/plan-ochrony>, tablicy ogłoszeń w siedzibie Parku oraz publikacje w prasie.

długotrwałej procedury ich stanowienia. Odpowiadając na pytanie, czy rozporządzenie w sprawie planu zostanie wydane w terminie, o którym mowa w wykazie prac legislacyjnych Ministra Klimatu i Środowiska, tj. w II połowie 2023 r. wyjaśniła: *Aktualnie w Świętokrzyskim Parku Narodowym trwają prace związane z korektą projektu. W związku z dużą liczbą uwag wniesionych w trakcie weryfikacji w Ministerstwie Klimatu i Środowiska i koniecznością korekty projektu, wskazany w ocenie skutków regulacji termin wejścia w życie (II połowa 2023 r.) zostanie wydłużony do I połowy 2024 r.*

(akta kontroli str. 375-377, 380-381, 390-391, 395-396, 398-400, 625-627, 641-643)

2. W związku ze zmianą z dnia 2 lutego 2022 r. granic Parku, do podlegającego już opiniowaniu projektu planu ochrony, wprowadzono zmiany polegające m.in. na uwzględnieniu w tym dokumencie dwóch kompleksów włączonych w granice ŚPN, tj. fragmentu tzw. *Skarpy Zapusty* oraz *Lasu pod Grzegorzowicami*.

Dyrektor Parku wskazał, że zakres przeprowadzonych prac oraz inwentaryzacji dla tych obszarów²¹, stosownie do § 8 ust. 1 rozporządzenia w sprawie sporządzania projektu planu ochrony obejmował m.in: wyszczególnienie gruntów w granicach obszaru objętego sporządzeniem projektu planu na podstawie danych z katastru nieruchomości lub ewidencji gruntów i budynków; inwentaryzację zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości kulturowych wraz z ich charakterystyką, oceną stanu i prognozą przyszłych zmian.

W swoich wyjaśnieniach Dyrektor Parku wskazał także, że podczas aktualizacji projektu planu ochrony posługiwał się gotowymi wskazaniem działań ochronnych zawartych w opracowaniu pn. *Zadania ochronne dla Obszaru Natura 2000 Ostoja Jeleniowska PLH260028, Ostoja Żyznów PLH260036, Łysogóry PLH 260002 dla Nadleśnictwa Łagów*. Podczas aktualizacji projektu planu ochrony dla ŚPN wykorzystano również ustalenia Planu Urządzenia Lasu na okres od 1.01.2017 r. do 31.12.2026 r. dla Nadleśnictwa Łagów, dla obrębów: Łagów i Nieskurzów.

Ponadto prace te przeprowadzono w oparciu o inne istniejące już dokumenty, opracowania i mapy, w tym m.in.:

- Mapa stanowisk i obszarów występowania siedlisk przyrodniczych, gatunków zwierząt oraz ich siedlisk będących przedmiotami ochrony dla Obszaru Natura 2000 Łysogóry;
- Mapa zagrożeń istniejących i potencjalnych dla Obszaru Natura 2000 Łysogóry;
- Mapa miejsc przeznaczonych do monitoringu stanu przedmiotów ochrony dla Obszaru Natura 2000 Łysogóry;
- Mapa działań i zadań ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych działań związanych z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania dla obszaru Natura 2000 Łysogóry dla siedliska Grąd subkontynentalny – 9170.
- Mapa przeglądowa drzewostanów Nadleśnictwo Łagów Obręb Nieskurzów;
- Mapa przeglądowa walorów przyrodniczo-kulturowych Nadleśnictwo Łagów Obręb Nieskurzów;
- Mapa przeglądowa siedlisk leśnych typy siedliskowe lasu Nadleśnictw Łagów Obręb Nieskurzów;

---

²¹ Analizę zakresu przeprowadzonych prac oraz inwentaryzacji na potrzeby opracowania planu ochrony dla Parku dla pozostałych jego obszarów przeprowadzono w ramach kontroli S/21/001 *Funkcjonowanie Świętokrzyskiego Parku Narodowego*.

- Opracowanie Fitosocjologiczne Nadleśnictwa Łagów, karty ewidencyjne drzewostanów oraz opisy taksacyjne;
- Szczegółowy raport z przeprowadzonych badań inwentaryzacyjnych wykonanych w latach 2011-2013 pn: *Ocena stanu ochrony zasobów przyrodniczych, występujących zagrożeń oraz efektów realizowanych sposobów ochrony, metoda stałych punktów i powierzchni monitoringowych, na terenie Specjalnego Obszaru Ochrony Natura 2000 Łysogóry PLH260002*;
- Raport z przeprowadzonych prac badawczych wykonanych na zlecenie Świętokrzyskiego Parku Narodowego dotyczących tematu *Struktura gatunkowa zgrupowań motyli z nadrodziny sówek (Lepidoptera: Noctuoidea: Erebidae, Nolidae, Noctuidae) w ekosystemach leśnych i śródleśnych na obszarze Świętokrzyskiego Parku Narodowego i jej wykorzystanie jako wskaźnika naturalności i wartości przyrodniczej tych ekosystemów*;
- Wstępna opinia o wartościach dziedzictwa geologicznego w eksklawie ŚPN - Las Grzegorzowicki;
- Standardowy Formularz Danych dla Obszaru Natura 2000 Łysogóry PLH260002.

W zakresie przeprowadzenia analizy skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony kompleksu *Las pod Grzegorzowicami*, w tym rozpoznania dotychczasowych zmian jego zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych i wartości kulturowych oraz przyczyn tych zmian, ze szczególnym uwzględnieniem rezultatów przeprowadzonych działań ochronnych, Dyrektor Parku wyjaśnił m.in., że: *głębsza ocena skuteczności działań ochronnych nie była konieczna gdyż w dokumencie pt.: Zadania ochronne dla Obszaru Natura 2000 „Ostoja Jeleniowska” PLH260028, „Ostoja Żyznów” PLH260036, „Łysogóry” PLH 260002 Dla Nadleśnictwa Łagów z 2020 roku w dziale 111.3.1 zawarta jest ocena stanu chronionych siedlisk. W tabeli nr 24 na stronie 79 wyszczególniono ocenę poszczególnych parametrów stanu siedliska 9–70 - Grąd subkontynentalny (Tilio-Carpinetum). Oceny wszystkich parametrów służących ocenie stanu siedliska, za wyjątkiem parametrów „martwe drewno” oraz obecność gatunków obcych w podszybie i runie, wynosi FV. Podobnie oceniono perspektywę oceny stanu ochrony na FV (favourable), czyli najlepszą możliwą. Biorąc pod uwagę, że jedynymi parametrami, które mogą zostać poprawione jest ilość martwego drewna to objęcie tego obszaru ochroną czynną zachowawczą, czyli nie przewidującą żadnych cięć, w efekcie musi doprowadzić do zwiększenia ilości martwego drewna. Zabiegi usuwania gatunków obcych planowane są sukcesywnie na całym obszarze, a ich wystąpienie nie koreluje z działaniami realizowanymi przez Nadleśnictwo Łagów.*

Cały obszar *Skarpy Zapusty*²² był objęty zakresem prac oraz inwentaryzacji prowadzonych na potrzeby opracowania projektu planu ochrony Parku przekazanego do zatwierdzenia Ministrowi Środowiska 1 sierpnia 2017 r.

W dniu 14 września 2023 r. Park zawarł umowę z wykonawcą zewnętrznym na wykonania działania pn. *Czynności gospodarcze związane z urządzeniem lasu – Wykonanie korekty podziału powierzchniowego i zmiany numeracji oddziałów i wydzieleni*. Umowa ta dotyczyła m.in. realizacji prac dotyczących kompleksu *Las pod Grzegorzowicami*, polegających na wykonaniu taksacji na gruncie i sporządzenia aktualnych opisów taksacyjnych drzewostanów z podaniem: typu siedliskowego lasu,

²² Nieruchomości gruntowe włączone w granice Parku były własnością Skarbu Państwa i znajdowały się w wieczystym użytkowaniu Parku.

potencjalnego i rzeczywistego zbiorowiska roślinnego w oparciu o wyniki inwentaryzacji fitosocjologicznej, składu gatunkowego, zasobności, zdrowotności, bonitacji, stopnia zwarcia i zadrzewienia, struktury wiekowej i przestrzennej, naturalnej fazy rozwojowej, stanu odnowień naturalnych, zgodności składu gatunkowego ze składem zbiorowiska naturalnego, zasobów martwych drzew ważnych dla zachowania różnorodności biologicznej wraz z określeniem sposobów ochrony czynnej.

Z uwagi na możliwe istotne wyniki prac określonych w ww. umowie, które mogą mieć wpływ na prawidłowe i rzetelne zaplanowanie zadań ochronnych, NIK wskazuje na potrzebę uwzględnienia tych ustaleń w przygotowanym obecnie projekcie planu ochrony.

(akta kontroli 1126-1144, 1417-1424, 1459 -1477)

3. W latach 2019-2023, obowiązywały – ustanowione przez ministra właściwego do spraw środowiska – zadania ochronne dla ŚPN na lata: 2018-2019²³, 2020-2021²⁴ i 2022-2023²⁵. Zadania ochronne na lata 2022-2023²⁶ zawierały elementy wymagane art. 22 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. uoop, tj.: identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków; opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań; opis sposobów czynnej ochrony gatunków zwierząt; wskazanie obszarów objętych ochroną czynną oraz krajobrazową, a także ustalały miejsca udostępniane dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych i połowu ryb oraz maksymalną liczbę osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach.

Projekt zadań ochronnych dla ŚPN na lata 2022-2023 Dyrektor przekazał Ministrowi Środowiska i Klimatu 5 listopada 2021 r. Następnie 15 grudnia 2021 r. oraz 28 grudnia 2021 r. wniósł do tego projektu poprawki²⁷. Minister Klimatu i Środowiska 31 grudnia 2021 r. wydał zarządzenie o ustanowieniu tych zadań.

W okresie obowiązywania zadań ochronnych na lata 2022-2023 minister właściwy do spraw środowiska wydał zarządzenie zmieniające te zadania²⁸. Wprowadzone zmiany dotyczyły poszerzenia zakresu prac związanych z usuwaniem drzew w celu zapewnienia bezpieczeństwa dla osób i mienia, zmiany powierzchni Parku, zmiany powierzchni ochrony czynnej i krajobrazowej, doprecyzowania lokalizacji poszczególnych zadań ochronnych oraz zmian wynikających z usunięcia z granic Parku nieruchomości na Wzgórzu Łysiec.

Odnosząc się do przekazania 14 kwietnia 2022 r. Ministrowi Środowiska i Klimatu projektu zmiany zarządzenia w sprawie zadań ochronnych na lata 2022-2023 r., tj. po upływie 71 dni od dnia włączenia nowych obszarów w granice parku²⁹, Dyrektor wyjaśnił, że przygotowanie projektu wymagało zebrania materiałów dotyczących

²³ Zarządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2018 r. w sprawie zadań ochronnych dla Świętokrzyskiego Parku Narodowego (Dz. Urz. Min. Środ. poz. 9, ze zm.).

²⁴ Zarządzenie Ministra Klimatu z dnia 13 stycznia 2020 r. w sprawie zadań ochronnych dla Świętokrzyskiego Parku Narodowego (Dz. Urz. Min. Klim. poz. 7).

²⁵ Zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 31 grudnia 2021 r. w sprawie zadań ochronnych dla Świętokrzyskiego Parku Narodowego (Dz. Urz. Min. Klim. i Środ. poz. 106, ze zm.).

²⁶ Odstąpiono od analizy zadań ochronnych na lata 2018-2019 oraz 2020-2021 z uwagi to, że były poddane weryfikacji w ramach kontroli S/21/001 *Funkcjonowanie Świętokrzyskiego Parku Narodowego*.

²⁷ 15 grudnia 2021 r. wyłączono zapis dotyczący budowy wieży obserwacyjnej na Łysicy. 28 grudnia 2021 r. usunięto ścieżki edukacyjne oraz szlaki z wykazu miejsc udostępnianych na obszarze Parku oraz dokonano zmian w przyjętych limitach osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu.

²⁸ Zarządzenie Klimatu i Środowiska z dnia 18 stycznia 2023 r. zmieniające zarządzenie w sprawie zadań ochronnych dla Świętokrzyskiego Parku Narodowego (Dz. Urz. Klim. i Środ. poz. 5).

²⁹ Włączono w granice Parku nowe obszary 2 lutego 2022 r.

obszarów włączonych w granice Parku³⁰, a następnie ich przanalizowania. Ponadto Dyrektor wskazał, że sporządzony ww. projekt został przekazany 15 marca 2022 r. Radzie Naukowej ŚPN celem zaopiniowania. Rada Naukowa opinię przekazała 27 marca 2022 r.

Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych na obszarze Parku została dokonana w oparciu o materiały zebrane do planu ochrony ŚPN i obszaru Natura 2000 Łysogóry na lata 2013-2033 oraz na podstawie bieżących obserwacji terenowych wykonywanych przez Służbę Parku.

W zadaniach ochronnych na lata 2022-2023 wskazano zagrożenie: *Wzmożone wydzielanie się drzew i obumieranie drzewostanów oraz odnowień i podrostów w wyniku czynników biotycznych (...) oraz abiotycznych.* W zadaniach ochronnych na lata 2020-2021 nie uwzględniono dla tego zagrożenia czynników abiotycznych. Dyrektor wyjaśnił: *Podstawą do wprowadzenia modyfikacji zapisu były obserwacje Służby Parku przekazane ustnie, a następnie ujęte w Kwestionariuszu Występowania Zaburzeń Powierzchniowych w Drzewostanach spowodowane przez czynniki abiotyczne i biotyczne (...).*

W przedłożonym projekcie zadań ochronnych na lata 2022-2023, jako jeden ze sposobów ochrony czynnej ekosystemów na obszarach ochrony krajobrazowej wskazano zadanie ochronne polegające na usuwaniu drzew i krzewów na terenie przewidzianym pod budowę nowego centrum edukacyjnego, co zostało opisane szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości.*

Na podstawie analizy sześciu zidentyfikowanych istniejących zagrożeń wewnętrznych dla obszaru Parku³¹ ustalono, że dla każdego z tych zagrożeń zaplanowano działania ochronne.

(akta kontroli str. 381-382, 644-645, 738-808, 811-812, 843-849)

4. W okresie objętym kontrolą Dyrektor, stosownie do art. 8e ust. 1 uoop, wydawał zarządzenia dotyczące funkcjonowania Parku, w tym również zarządzenia określające sposoby udostępniania obszaru parku. Obowiązujące w latach 2019-2023 (do 23 października) zarządzenia dotyczyły m.in.:

- zasad udostępniania Parku w celach edukacyjnych, turystycznych, kulturowych, rekreacyjnych, sportowych, filmowania, fotografowania;
- zasad wykorzystania fotopułapek na terenie ŚPN;
- odbioru drewna pochodzącego z legalnego i nielegalnego pozyskania oraz postępowania z drewnem przeznaczonym do mineralizacji, a posiadającym wartość użytkową;
- czasowego ograniczenia udostępnienia obszaru Parku;
- zasad postępowania z postrzeloną zwierzyną;
- wprowadzenia regulaminu pracy Parku;
- wprowadzenia regulaminu organizacyjnego;
- określenia zasad udzielania zamówień publicznych.

(akta kontroli str. 850-961)

Sposoby i zasady udostępnienia parku w celach edukacyjnych, turystycznych, kulturowych, rekreacyjnych, sportowych, filmowania, fotografowania określono w zarządzeniach: nr 1/2019 z 2 stycznia 2019 r., nr 23/2019 z 11 czerwca 2019 r., nr 13/2020 z 11 lutego 2020 r., nr 46/2020 z 29 grudnia 2020 r., nr 22/2021 z 1 czerwca 2021 r., nr 29/2021 z 25 października 2021 r., 16/2022

³⁰ Łącznie 16 materiałów takich jak: mapy, plany, opracowania, raporty, opisy, zadania ochronne dla Obszaru Natura 2000.

³¹ Analizą objęto sześć (wybranych losowo) z 14 zidentyfikowanych takich zagrożeń w latach 2022-2023.

z dnia 28 kwietnia 2022 r oraz nr 32/2022 z 30 grudnia 2022 r. W zarządzeniach tych wskazano miejsca przeznaczone do udostępniania oraz maksymalną liczbę osób mogących jednocześnie w nich przebywać. Ustalono również opłaty za wstęp na niektóre obszary ŚPN, opłaty pobierane w związku z prowadzoną działalnością edukacyjną, a także opłaty za udostępnianie Parku.

(akta kontroli str. 962-1061)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na tym, że Dyrektor Parku przedłożył ministrowi właściwemu do spraw środowiska nie w pełni rzetelnie opracowany projekt zarządzenia w sprawie zadań ochronnych dla Parku na lata 2022-2023. W projekcie tego dokumentu wskazane zostało bowiem zadanie polegające na usunięciu drzew i krzewów na terenie przewidzianym pod budowę nowego centrum edukacyjnego, które nie może być uznane za służące ochronie czynnej ekosystemów.

Dyrektor wyjaśnił: *W trakcie układania zadań ochronnych przewidziano, że na działkach na których powstanie Centrum może powstać potrzeba usunięcia kolidujących z inwestycją drzew, które powstały z sadzenia lub spontanicznej sukcesji. Usunięcie drzew z terenu zadrzewionego wiąże się z uzyskaniem zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości, które wydaje Burmistrz Miasta i Gminy Nowa Słupia (art. 83 ust. 1 oraz art. 83a ust. 1 Ustawy o ochronie przyrody (...)). Na podstawie art. 83f ust. 1 pkt 12 przepisów nie stosuje się do drzew lub krzewów usuwanych w ramach zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych parku narodowego lub rezerwatu przyrody, planu ochrony parku krajobrazowego, albo planu zadań ochronnych lub planu ochrony dla obszaru Natura 2000. Budowa Centrum Edukacji Przyrodniczej jest ściśle związana z działalnością statutową Parku mającą na celu działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody. Wpisanie do zadań ochronnych możliwości usunięcia drzew skróci i ułatwi proces inwestycyjny oraz ułatwi zdobycie i skorzystanie ze środków zewnętrznych budowę CEP. W trakcie układania zadań ochronnych na lata 2022-2023 temat usuwania drzew przed budową CEP powrócił. Aby nie dopuścić do przedłużenia procesu związanego z uzyskaniem wymaganych prawem zgód i pozwoleń, w projekcie nowych zadań ochronnych, postanowiono skorzystać z możliwości jaką daje ustawodawca w art. 83f ust. 1 pkt 12 Ustawy o ochronie przyrody.*

(akta kontroli str. 383, 760)

NIK nie neguje zasadności realizacji zadania mającego na celu budowę Centrum Edukacyjnego ŚPN wraz z wystawą stałą, jednak wycinka drzew i krzewów pod budowę tego centrum nie jest działaniem ochrony czynnej w ekosystemach, a stanowi jeden z elementów przygotowujących teren pod budowę. W związku z tym zadanie to nie powinno być zamieszczane w opracowanym projekcie zadań ochronnych.

NIK zwraca również uwagę, że zadania ochronne powinny prowadzić do realizacji celów, o których mowa w art. 8 ust. 2 uoop, a nie jak wskazano w powyższych wyjaśnieniach, do skrócenia czy też ułatwienia procesu inwestycyjnego.

OCENA CZĄSTKOWA

ŚPN opracował projekt zadań ochronnych na lata 2022-2023 i przekazał go ministrowi ds. środowiska w terminie zapewniającym realizację zadań ochronnych. Wskazano w nim jednak jako sposób ochrony czynnej ekosystemów na obszarach krajobrazowej jedno zadanie niebędące zabiegiem ochrony czynnej w ekosystemach Parku. Dyrektor wydawał zarządzenia określające sposoby udostępniania obszarów parku narodowego.

3. Realizacja zadań związanych z ochroną przyrody parku narodowego i zarządzaniem jej zasobami oraz ich wpływ na zachowanie i ochronę zasobów przyrodniczych parku

1. Powierzchnia Parku wskazana w rozporządzeniu w sprawie Świętokrzyskiego Parku Narodowego w Bodzentynie, w projekcie planu ochrony przekazanym do Ministerstwa Środowiska i Klimatu w dniu 20 lutego 2022 r., w CRFOP³², zarządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska zmieniającym zarządzenie w sprawie zadań ochronnych dla ŚPN na lata 2022-2023 oraz w zestawieniu przekazanym podczas kontroli NIK była taka sama i wynosiła 7694,68 ha.

W wyniku analizy przebiegu granicy Parku dostępnej w CRFOP, granicy przekazanej w trakcie kontroli NIK³³ oraz opisu granicy Parku zamieszczonego w rozporządzeniu w sprawie Świętokrzyskiego Parku Narodowego w Bodzentynie nie stwierdzono rozbieżności w przebiegu granicy Parku.

(akta kontroli str. 363, 414, 1062-1063)

2. Zgodnie z zadaniami ochronnymi obowiązującymi w latach 2022-2023³⁴ do realizacji wskazano działania ochronne na obszarach objętych ochroną ścisłą, czynną i krajobrazową polegające m.in. na:

- a) budowie, konserwacji, naprawie i wymianie infrastruktury turystycznej oraz informacyjno-edukacyjnej;
- b) budowie, przebudowie, konserwacji i naprawie nawierzchni szlaków turystycznych oraz ścieżek i obiektów edukacyjnych;
- c) oznakowaniu obszaru ŚPN przez wykonanie i montaż lub konserwację i naprawę strzałek kierunkowych, piktogramów, tablic informacyjnych, ostrzegawczych i urzędowych;
- d) zbieraniu i transporcie poza obszar ŚPN pojawiających się zanieczyszczeń stałych (odpadów);
- e) odkrzaczaniu szlaków turystycznych lub ścieżek edukacyjnych.

Zaplanowane do realizacji zadania ochronne w znacznym stopniu zostały zrealizowane lub były w trakcie realizacji. Wśród przyczyn braku realizacji niektórych z nich Zastępca Dyrektora ŚPN wskazała przede wszystkim na brak potrzeb ich wykonania³⁵, brak środków finansowych³⁶ oraz unieważnienie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego³⁷.

³² Dane zamieszczone pod adresem <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/widok/viewparknarodowy.jsf?fop=PL.ZIPOP.1393.PN.5> (dostęp w dniu 4 września 2023 r.).

³³ Granice Parku przekazano w formie pliku .shp (jeden z formatów zapisu danych przestrzennych). Analizę zgodności przebiegu obu granic przeprowadzono przy wykorzystaniu funkcjonalności oprogramowania Quantum GIS.

³⁴ Odstąpiono od badania działań ochronnych przewidzianych do realizacji w latach 2020-2021 z uwagi to, że były poddane weryfikacji ramach kontroli S/21/001 *Funkcjonowanie Świętokrzyskiego Parku Narodowego*.

³⁵ Np. naprawa uszkodzonych rowów granicznych, oczyszczanie pasa wzdłuż drogi ze składowanych gałęzi i innych materiałów poeksploatacyjnych, usuwanie obcych geograficznie osobników modrzewia zagrażających miejscowemu genotypowi modrzewia polskiego na Uroczysku Chelmowa Góra, usuwanie młodego pokolenia drzew i krzewów pochodzących ze spontanicznej sukcesji spod linii energetycznych.

³⁶ Np. zakup podkrzesywarki akumulatorowej wraz z niezbędnym osprzętem, opracowanie dokumentacji projektowej na budowę lub przebudowę miejsc postojowych, wymiana uszkodzonej więźby oraz porycia dachu schronów przeciwdeszczowych wraz z konserwacją całego urządzenia turystycznego, zagospodarowanie wejścia na teren ŚPN w miejscowości Święta Katarzyna poprzez wykonanie urządzeń infrastruktury turystyczno-rekreacyjno-informacyjnej.

³⁷ Nie opracowano koncepcji modernizacji galerii widokowej na gołoborzu na Łysej Górze, w tym zagospodarowanie wejścia wraz z opracowaniem kompletnej dokumentacji projektowo-technicznej z uwagi na dwukrotne unieważnienie postępowania o udzielenie zamówienia z powodu braku ofert.

Analiza dokumentacji dotyczącej realizacji zadania polegającego na wykaszaniu i odkrzaczaniu terenów udostępnionych na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej przez podmiot zewnętrzny wykazała, że usługa była realizowana zgodnie z zakresem prac oraz terminem wskazanym przez Park. Wykonanie działania było weryfikowane i dokumentowane w protokole odbioru prac.

Podczas prowadzonych w ramach kontroli NIK oględzin Parku potwierdzono wykonanie zabiegów koszenia na łące położonej w oddziale 54d.

(akta kontroli str. 1119-1123, 1252-1311)

W obowiązujących w okresie objętym kontrolą zadaniach ochronnych wśród istniejących zagrożeń wewnętrznych dla obszaru Parku wskazano na ograniczanie naturalnej różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i nieleśnych oraz blokowanie lub spowalnianie procesów renaturalizacyjnych w drzewostanach, wywołane obecnością gatunków obcych. Określono również trzy sposoby eliminacji lub ograniczania tego zagrożenia i jego skutków poprzez:

- usuwanie z drzewostanów obcych gatunków drzew, w szczególności posiadających skłonności inwazyjnego rozprzestrzeniania się, z pozostawianiem wszystkich drzew martwych;
- usuwanie z warstw runa i podszytu w ekosystemach leśnych obcych gatunków roślin zielnych i krzewów, w szczególności gatunków inwazyjnych;
- usuwanie w ekosystemach nieleśnych obcych gatunków roślin zielnych, krzewów i drzew (w tym siewek, odrośli), w szczególności wykazujących skłonności do inwazyjnego rozprzestrzeniania się.

Kompleksowe rozpoznanie liczby, rodzaju i rozmieszczenia gatunków roślin obcych i inwazyjnych na obszarze Parku przeprowadzono w latach 2015-2016 w ramach projektu badawczego pn. *Rośliny inwazyjne w ŚPN i na terenach bezpośrednio do niego przyległych*. W przedłożonym w trakcie kontroli NIK sprawozdaniu z jego realizacji wskazano na występowanie 40 gatunków roślin uznanych za obce (w tym roślin inwazyjnych), z czego 33 z tych gatunków³⁸ zidentyfikowano na obszarze Parku.

W latach 2019-2023 w Parku prowadzono działania polegające na eliminacji ośmiu gatunków roślin obcych (w tym inwazyjnych), tj.: jesionu pensylwańskiego, robinii akacjowej, dębu czerwonego, czeremchy amerykańskiej, sumaka octowca, śnieguliczki białej, orzecha włoskiego, barszczu Mantegazziego³⁹. Eliminację tych gatunków przeprowadzono na łącznej powierzchni 445,09 ha, z czego: w 2019 r. – 154,56 ha (robinia akacjowa, dąb czerwony, jesion pensylwański, śnieguliczka biała), 2020 r. – 116,82 ha (robinia akacjowa, dąb czerwony, jesion pensylwański), 2021 r. – 71,37 ha – (robinia akacjowa, dąb czerwony, jesion pensylwański), 2022 r. – 51,27 ha (robinia akacjowa, dąb czerwony, jesion pensylwański) i 2023 r. – 51,07 ha (robinia akacjowa, dąb czerwony, jesion pensylwański). Skuteczność zabiegów usuwania inwazyjnych gatunków drzew i krzewów była weryfikowana przez pracowników ŚPN. W okresie objętym kontrolą (do 27 października 2023 r.) w Parku nie prowadzono

³⁸ Klon jesionowy, aronia śliwolistna, aster nowobelgijski, uczepek amerykański, konyza kanadyjka, dereń rozłogowy, kolczurka klapowana, przymiotno białe, jesion pensylwański, żółtlica owlosiona, żółtlica drobnokwiatowa, słonecznik bulwiasty, barszcz Mantegazziego, niecierpek gruczołowaty, niecierpek drobnokwiatowy, orzech włoski, rzęsa drobna, życica wielokwiatowa, łubin trwały, mahonia pospolita, szczawik żółty, czeremcha amerykańska, winobluszcz zaroślowy, dąb czerwony, rdestowiec ostrokończysty, sumak octowiec, robinia naga, wiośnica sina, nawłoc kanadyjska.

³⁹ Jedno stwierdzone stanowisko barszczu Mantegazziego zlikwidowano w 2023 r. Stanowisko to nie zostało zidentyfikowane w ramach projektu badawczego pn. *Rośliny inwazyjne w ŚPN i na terenach bezpośrednio do niego przyległych*.

działań polegających na eliminacji pozostałych 26 gatunków roślin uznanych za obce (również roślin inwazyjnych) w tym m.in. kolczurki klapowanej, niecierpka gruczołowatego oraz rdestowca ostrokończystego, tj. inwazyjnych gatunków obcych, o których mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów⁴⁰. Odnosząc się przyczyn nieusuwania ww. inwazyjnych gatunków obcych Dyrektor wskazał, że rozporządzenie w sprawie inwazyjnych gatunków obcych nie podaje terminu, w jakim czasie od stwierdzenia gatunku należy go eliminować. Ponadto wyjaśnił: *ŚPN podczas eliminacji gatunków obcych skupił się na gatunkach roślin, które występowały w strefie ochrony ścisłej i czynnej. Te gatunki występowały najliczniej i zajmowały największą powierzchnię cennych przyrodniczo zbiorowisk roślinnych. Były to przeważnie gatunki drzewiaste takie jak robinia akacjowa, dąb czerwony, czeremcha amerykańska, jesion pensylwański, rośliny te zaczynały owocować i powodowało to zagrożenie ich gwałtownego rozprzestrzeniania się (...) Przeważająca ilość stwierdzonych historycznie miejsc występowania tych gatunków obcych zajmuje niewielką powierzchnię i (...) nie stanowią na chwilę obecną zagrożenia dla cennych przyrodniczo ekosystemów Parku i gatunków rodzimych. Prowadzona dotychczas eliminacja gatunków obcych w Parku realizowana była, przy wykorzystaniu przez ŚPN posiadanych sił i środków własnych, które pozwalały na eliminację gatunków obcych w dotychczasowym zakresie (...) Od przyszłego sezonu wegetacyjnego posiadane siły i środki, którymi obecnie dysponuje ŚPN zostaną przekierowane na likwidację inwazyjnych gatunków obcych stwierdzonych na terenie ŚPN.*

Z uwagi na specyfikę inwazyjnych gatunków obcych zidentyfikowanych na obszarze Parku, a zwłaszcza ich zdolność do szybkiego rozprzestrzeniania się, NIK wskazuje na potrzebę podjęcia zintensyfikowanych działań w celu ich wyeliminowania ze środowiska przyrodniczego Parku.

(akta kontroli str. 1155-1163, 1177-1194, 1205, 1453)

Odnosnie zwierząt uznanych za gatunki obce Dyrektor wyjaśnił: *na terenie Parku zaobserwowano następujące gatunki zwierząt uznanych za obce (w tym również inwazyjne): szop pracz, jenot, szakal złocisty, karaś srebrny. Zgłoszeń obserwacji dokonują pracownicy Parku, natomiast karaś srebrny został stwierdzony przez naukowców z wydziału Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie w „Raporcie z badań ichtiofaunistycznych cieków Świętokrzyskiego Parku Naukowego i jego otuliny”. W Parku nie jest prowadzona eliminacja obcych gatunków zwierząt ze względu na to, że są to pojedyncze stworzenia, których nie potwierdzono. Nie zaobserwowano ich negatywnego wpływu na faunę Parku.*

(akta kontroli str. 1149)

3. W latach 2019-2023 (do 30 września) według wydanych biletów Park odwiedziło w: 2019 r. – 120 tys., 2020 – 158,2 tys., 2021 – 222,5 tys., 2022 – 241,7 tys., 2023 – 205,6 tys. osób. Kierownik Działu Udostępnienia i Edukacji wyjaśnił, że faktyczna liczba osób przemierzających szlaki i korzystających z walorów przyrodniczo-kulturowych Parku jest szacowana na około 300 tys. rocznie. Należą do nich osoby zwolnione ustawowo, osoby zwiedzające Park poza sezonem sprzedaży biletów i poza godzinami pracy sprzedawców oraz osoby poruszające się szlakami udostępnionymi bezpłatnie.

⁴⁰ Dz. U. poz. 2649; dalej: rozporządzenie w sprawie inwazyjnych gatunków obcych.

W Parku nie wprowadzono systemu przeznaczonego do szacowania wpływu turystyki na stan przyrody i bioróżnorodności. Dyrektor wyjaśnił: (...) *W Parku prowadzi się monitoring siedlisk i gatunków w różnej formie (...) Dodatkowo prowadzony jest monitoring na rzecz GIOŚ oraz monitoring wybranych grup owadów. Stan ekosystemów otwartych zgłoszonych do programów rolnośrodowiskowych poddawany jest dodatkowo kontroli ze strony ARiMR w zakresie realizacji i efektów zabiegów ochronnych. Na początku każdego roku wykonywana jest ekspertyza siedliskowa. Jej cykliczność daje nam stały dopływ informacji o stanie siedliska, w związku z czym jest ona również skuteczną formą monitoringu. Tak więc posiadając informacje o zwiększonej liczebności większości gatunków dużych ssaków (...) mamy przesłanki do wnioskowania, że penetracja ekosystemów Parku przez ludzi nie jest nadmierna, z punktu widzenia tych gatunków. Z kolei brak zgłoszonych zaburzeń powierzchniowych w ekosystemach leśnych, (...) stanowi przesłankę do wnioskowania, że ruch pieszy nie przekroczył niebezpiecznego progu oddziaływania. Ponadto Dyrektor wyjaśnił: (...) Wprowadzone w 2021 roku modyfikacje w systemie sprzedaży biletów do Parku umożliwiły dużo bardziej precyzyjne rejestrowanie liczby oraz kierunków wejść turystów. Dzięki temu możemy skuteczniej identyfikować szczególnie narażone na zwiększone oddziaływanie ruchu pieszego odcinki szlaków. Poddawane są one ocenie podczas przeglądów szlaków i często adresowane są na bieżąco środki zaradcze (...).*

W sporządzonym projekcie zarządzenia w sprawie zadań ochronnych dla ŚPN na lata 2022-2023⁴¹ wskazane zostały miejsca udostępniane dla celów edukacyjnych, turystycznych, kulturowych, rekreacyjnych i sportowych.

Dane o maksymalnej liczbie osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach były w niektórych przypadkach rozbieżne z danymi wskazanymi w dokumencie pn. *Operat udostępnienia Parku i edukacji*, opracowanym na potrzeby sporządzania planu ochrony dla Parku. Rozbieżności dotyczyły miejsc:

- a. teren pomnika „Krzyże Katyńskie” w Hucie Szklanej oraz teren cmentarza jeńców radzieckich na Świętym Krzyżu, dla którego w operacie udostępnienia i edukacji wskazano limit 200 osób, podczas gdy w zadaniach ochronnych wskazano 50 osób, a podczas uroczystości okolicznościowych – bez ograniczeń;
- b. zbiorowe mogiły mieszkańców pomordowanych w czasie II Wojny Światowej w Świętej Katarzynie oraz zbiorowa mogiła mieszkańców pomordowanych w czasie II Wojny Światowej w Nowej Słupi, dla których w ww. operacie wskazano limit 60 osób, podczas gdy w zadaniach ochronnych wskazano 50 osób, a podczas uroczystości okolicznościowych – bez ograniczeń;
- c. teren zabytkowego zespołu klasztorowego na Świętym Krzyżu. W ww. operacie wskazano dla tego miejsca łączny limit 20 000 osób (w podziale na dwa obszary), podczas gdy w zadaniach ochronnych na lata 2022-2023 wskazano limit 5000 osób (bez podziału na dwa obszary), a podczas uroczystości religijnych nie wskazano ograniczeń.

Dyrektor wyjaśnił: *Dokument pn. ‘Operat udostępnienia i edukacji – stan na 1.01.2014 r.’ jest ostatnim wykonanym opracowaniem w tym zakresie i w naszej opinii nie stracił istotnie na aktualności. Operat ten zawiera maksymalne wskazania (limity) osób mogących przebywać w danym miejscu udostępnionym, w perspektywie 20 lat (...). Należy jednak je traktować jako maksymalną liczbę*

---

⁴¹ Odstąpiono od badania zadań ochronnych na lata 2018-2019 oraz 2020-2021 z uwagi to, że były poddane weryfikacji ramach kontroli S/21/001 *Funkcjonowanie Świętokrzyskiego Parku Narodowego*.

osób przebywających w tym samym czasie na danym terenie, która wg autora nie wpływa negatywnie na środowisko w sposób trwały, powodując pogarszanie się stanu ekosystemów. Niemniej jednak maksymalne wskazania limitów proponowanych w operacie nie uwzględniają szeregu innych czynników tzn. kwestii logistycznych, bezpieczeństwa zwiedzających lub remontów na obszarze udostępnionym lub w jego sąsiedztwie. Ponadto Dyrektor odnosząc się do limitu osób wskazanego dla terenu zabytkowego zespołu klasztorowego na Świętym Krzyżu wyjaśnił: (...) należy zauważyć, że zmniejszyła się powierzchnia terenu zespołu Klasztorowego Św. Krzyż objęta Parkiem. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2021 w sprawie Świętokrzyskiego Parku Narodowego, wyłączono działki o powierzchni 1,35 ha z obszaru zespołu Klasztorowego na Świętym Krzyżu. Ponadto nie widzimy potrzeby zwiększenia limitu dla imprez rekreacyjno-sportowych ponad 5000, nawet jeśli Operat udostępnienia i edukacji dopuszcza taką możliwość. Operat ten, koncentrując się na warstwie eksperckim meritum, nie uwzględnia uwarunkowań prawnych, co nie umniejsza jego wartości. Uwarunkowania prawne nakładają się na uwarunkowania przyrodnicze i rolę Zarządzającego jest wyszukanie rozwiązań czyniących zadość jednym i drugim. Kwestie przyrodnicze mogą dopuszczać pewne liczby osób natomiast zgromadzenie na otwartej przestrzeni ponad tysiąca osób zmusza do spełnienia wymogów ustawy o imprezach masowych. (...) Limity zawarte w operacie dla Krzyży Katyńskich i Cmentarza na Skalce są wartościami dla nas nieprzekraczalnymi, dobro przyrody stanowi dla nas absolutny priorytet. To nie oznacza jednak, że z innych względów, tych limitów nie możemy wyznaczyć na niższym poziomie. (...) dyrektor parku narodowego nie ma prawnej możliwości regulowania liczebności osób mogących uczestniczących w uroczystościach religijnych w miejscach będących własnością kościoła, nawet jeśli znajdują się na obszarze parku narodowego, stąd zapis „podczas uroczystości religijnych – bez ograniczeń”. Wynika to z art. 53.1 Konstytucji – Każdemu zapewnia się wolność sumienia i religii. (...) Powyższą kwestię porusza również ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, która gwarantuje swobodę organizacji publicznego kultu religijnego w obiektach i na gruntach należących do kościoła. (...). Ustawa o ochronie przyrody (art. 12 ust. 7 pkt 6) zwalnia z opłat za wstęp osoby zmierzającej do miejsc kultu religijnego, a zakazy w niej formułowane dla obszaru parku narodowego nie dotyczą obszarów objętych ochroną krajobrazową w obcej własności (art. 15 ust 2 pkt 5). Stąd też w zadaniach ochronnych zrezygnowano z podania limitu osób dla wydarzeń o charakterze religijnym (pielgrzymkowym), które zawarte są w operacie.

(akta kontroli str. 538-547, 767-769, 789-790, 813-815)

Stosownie do Regulaminu udostępniania terenu Parku do organizacji imprez o charakterze rekreacyjno-sportowym⁴² organizatorzy tych imprez byli zobowiązani do uzyskania zgody Dyrektora Parku.

W latach 2019-2023 (do 16 października) wpłynęło do Parku 26 wniosków o wyrażenie zgody na imprezę o charakterze sportowo-rekreacyjnym, z tego: w 2019 r. – dziewięć, w 2020 r. – sześć, w 2021 r. – cztery, w 2022 r. – trzy i 2023 r. – cztery. Wnioski dotyczyły organizacji zawodów biegowych. W przypadku wszystkich wniosków Dyrektor wyraził zgodę na ich organizację.

⁴² Stanowiącego załącznik do Zarządzenia Dyrektora nr 1/2019 z dnia 2 stycznia 2019 r., nr 23/2019 z dnia 11 czerwca 2019 r., nr 13/2020 z dnia 11 lutego 2020 r., nr 46/2020 z dnia 29 grudnia 2020 r., 32/2022 z dnia 30 grudnia 2022 r.

Analiza dokumentacji i doniesień medialnych dotyczących dwóch wydarzeń, które odbyły się na obszarze Parku, tj.:

- *Jarmarku Świętokrzyskiego*, zorganizowanego na Świętym Krzyżu w dniu 21 maja 2023 r.;
- widowiska plenerowego *Opowieść jako żywa...* ku czci pamięci księcia Jeremiego Wiśniowieckiego zorganizowanego na Świętym Krzyżu w dniu 20 sierpnia 2023 r.,

wykazała, że w ich ramach odbywały się m.in. występy muzyczne, rekonstrukcje historyczne, pokazy muzyki i tańców dworskich⁴³, wskazujące na naruszanie art. 15 ust. 1 pkt 20 uoop, zgodnie z którym w parkach narodowych zabrania się zakłócania ciszy.

Starostwo Powiatowe w Kielcach będące organizatorem tych wydarzeń nie występowało do ministra właściwego do spraw środowiska o wydanie zgody na odstępowanie od zakazów obowiązujących w parkach narodowych.

Dyrektor odnosząc się do organizacji tych wydarzeń wyjaśnił: *wydarzenia odbyły się na obszarze ochrony krajobrazowej oddz. 115Pb, 115Pc (są to grunty obcej własności w granicach parku (...)). Wydarzenia miały charakter kulturowo-edukacyjny oraz religijny (...). Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku w art. 15 ust. 2 pkt 5 zakazy, o których mowa w ust. 1 nie dotyczą, obszarów objętych ochroną krajobrazową w trakcie ich gospodarczego wykorzystania przez jednostki organizacyjne, osoby prawne lub fizyczne oraz wykonywania prawa własności, zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego.*

Analiza ewidencji imprez i wydarzeń organizowanych na terenie ŚPN w 2023 r. wykazała, że nie uwzględniono w niej widowiska plenerowego *Opowieść jak żywa...* ku czci pamięci księcia Jeremiego Wiśniowieckiego.

Mając na uwadze ochronę walorów przyrodniczych ŚPN oraz zadania edukacyjne parków narodowych, NIK wskazuje na potrzebę informowania przez Park organizatorów imprez o konieczności występowania do ministra właściwego do spraw środowiska o wydanie zezwolenia na odstępowanie od zakazów obowiązujących na obszarze parku narodowego.

(akta kontroli str. 968-969, 978-979, 995-996, 1017-1018, 1054-1055, 1069-1073, 1082, 1149, 1397, 1450)

Na sieć znakowanych szlaków turystycznych na obszarze Parku składało się, wg stanu na 1 lipca 2023 r., sześć pieszych szlaków turystycznych o łącznej długości ponad 33 km. W Parku wyznaczono ponadto dziewięć ścieżek edukacyjnych/przyrodniczych.

W wyniku przeprowadzonych oględzin⁴⁴ stwierdzono, że odcinek czerwonego szlaku turystycznego oraz ścieżka edukacyjna były prawidłowo oznakowane. Ponadto stwierdzono stosowanie wzdłuż szlaku turystycznego różnego rodzaju zabezpieczeń i ograniczeń zapobiegających wychodzeniu turystów poza wyznaczony szlak⁴⁵.

⁴³ Na podstawie informacji zamieszczonej na stronie <https://www.powiat.kielce.pl/starostwo/aktualnosci/Jarmark-Swietokrzyski-2023/idn:11466> oraz <https://www.swietykrzyz.pl/aktualnosci/1981#!prettyPhoto> (dostęp w dniu 25.10.2023 r.).

⁴⁴ Oględzinami objęto fragmenty czerwonego turystycznego na odcinku przebiegającym od wejścia do Parku w miejscowości Święta Katarzyna do przełęczy Świętego Mikołaja oraz przyrodniczej ścieżki edukacyjnej oznaczonej kolorem czarnym od przełęczy Świętego Mikołaja do przyrodniczo – kulturowej ścieżki edukacyjnej zielonej.

⁴⁵ Drewniane poręcze, potykacze, drewniane trapy, drewniane ławki umiejscowione wzdłuż szlaku.

Zabezpieczenia były w dobrym stanie technicznym, spełniały swoją rolę i odpowiednio kanalizowały ruch turystyczny.

W trakcie oględzin ścieżki edukacyjnej oznaczonej kolorem czarnym od przełęczy Świętego Mikołaja do przyrodniczo-kulturowej ścieżki edukacyjnej zielonej stwierdzono, że wzdłuż jej przebiegu nie zostały wyznaczone i zamontowane przystanki edukacyjne (w postaci m.in. tablic informacyjnych), ścieżka nie była również wyposażona w inne obiekty infrastruktury turystycznej⁴⁶ (poza jedną drewnianą ławką). Dyrektor wyjaśnił: *Ścieżki edukacyjne na terenie ŚPN dają unikalną możliwość podziwiania walorów przyrodniczych i kulturowych ŚPN przez zwiedzających. Niemniej jednak pozwalają również na pewne zarządzanie ruchem turystycznym. Np. czarna ścieżka łącznikowa na przełęcz św. Mikołaja pozwala na odciążenie z dużego ruchu turystycznego czerwonego szlaku turystycznego na odcinku Święta Katarzyna-Łysica- Kapliczka św. Mikołaja. Do tej pory zwiedzający ten szlak, udając się na Łysicę lub do kapliczki św. Mikołaja zazwyczaj pokonywali drogę powrotną tą samą trasą, powodując kumulowanie się zwiedzających na tym samym odcinku. Ścieżka na przełęcz św. Mikołaja umożliwi więc rozładowanie ruchu i przeniesienie go częściowo na znacznie mniej uczęszczane odcinki szlaków (ścieżka pieszo-rowerowa zielona), która pozwala wrócić zwiedzającym do Św. Katarzyny inną trasą eliminując ryzyko zbyt dużego zagęszczenia. Należy nadmienić, że ścieżka została otwarta stosunkowo niedawno, aby ją właściwie zagospodarować należy przez pewien okres obserwować turystów, tak aby właściwie wskazać miejsca, które będą wymagały zabezpieczeń, lub miejsca, gdzie chętnie turyści wypoczywają (jeżeli takie miejsca zaobserwujemy). Tablice edukacyjne stanowią dodatkową pomoc dydaktyczną w edukacji pośredniej. Jednak wyznaczenie ścieżki pozwala na obserwację naturalnych ekosystemów i edukację bezpośrednią przez pracowników Parku lub przewodników turystycznych bez konieczności dodatkowych nośników informacji.*

(akta kontroli str. 1119-1123, 1392-1397)

4. W latach 2019-2023 (do 1 listopada) funkcjonariusze Straży Parku za popełnione wykroczenia nałożyli łącznie 46 grzywnien w drodze mandatu karnego (14 w 2019 r., 15 w 2020 r., trzy w 2021 r., po siedem w 2022 r. oraz w 2023 r.) na łączną kwotę 6950 zł. Pod względem rodzaju ujawnionych wykroczeń na terenie Parku przeważały:

- szkody leśne (np. wyrąb/niszczenie gałęzi, korzeni lub krzewów, karczowanie pniaków);
- zbiór dziko występujących roślin i grzybów;
- wjazd pojazdami mechanicznymi.

Wszyscy funkcjonariusze, stosownie do art. § 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2005 r. w sprawie nadania funkcjonariuszom Straży Parku w parkach narodowych oraz innym pracownikom parków narodowych, którym przysługują uprawnienia funkcjonariusza Straży Parku, uprawnień do nakładania grzywnien w drodze mandatu karnego⁴⁷, byli upoważnieni do nakładania grzywnien w drodze mandatu karnego.

W okresie objętym kontrolą funkcjonariusze Straży Parku nie prowadzili kontroli podmiotów prowadzących działalność na terenie Parku. Podczas rutynowych obchodów Straż Parku sprawdzała, czy osoby prowadzące działalność handlową na

⁴⁶ Np. miejsca odpoczynku, wiaty.

⁴⁷ Dz. U. Nr 74, poz. 648.

obszarze Parku prowadzą ją zgodnie z warunkami określonymi w zawartych umowach⁴⁸.

(akta kontroli str. 1316-1327)

5. W okresie objętym kontrolą w Parku nie wystąpiły przypadki bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku.

(akta kontroli str. 1328-1330)

6. W okresie objętym kontrolą w Parku 10-krotnie zamykano niektóre szlaki turystyczne przede wszystkim ze względu na zapewnienie bezpieczeństwa turystów. Dyrektor wyjaśnił: *Szlaki lub udostępniane trasy zamykano ze względu na zagrożenie bezpieczeństwa zwiedzających wywołane przez np. warunki atmosferyczne (silny wiatr, okiść) lub ryzyka związane z drzewami zagrażającymi bezpieczeństwu.*

(akta kontroli str. 1392-1394)

7. W okresie objętym kontrolą Dyrektor Parku corocznie przedstawiał Radzie Naukowej Parku sprawozdania z działalności za poprzedni rok. Sprawozdania te zawierały m.in. informacje o prowadzonych działaniach ochronnych, monitoringu, remontach i naprawach szlaków oraz realizowanych działaniach edukacyjnych. Rada Naukowa każdorazowo pozytywnie opiniowała przedstawione sprawozdanie. Rada wyrażała swoją opinię również w zakresie m.in. planu badań i monitoringu Parku, projektowanych inwestycji w otulinie Parku, a także zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. W okresie objętym kontrolą Park przedkładał do zaopiniowania projekt planu ochrony dla ŚPN, projekty zadań ochronnych, informacje dotyczące realizowanych oraz planowanych do realizacji zadań ochronnych. Funkcjonująca w latach 2019-2023 Rada Naukowa ŚPN wyrażała opinię w zakresie m.in. sporządzonego projektu planu ochrony, projektów zadań ochronnych, prac związanych z odnowieniem modrzewia na Chełmowej Górze, wyłączenia z ŚPN gruntów na Łyścu.

(akta kontroli str. 648, 689, 787, 795, 1084-1118)

8. W latach 2019-2023 w Parku obowiązywały wewnętrzne regulacje związane z udzielaniem zamówień publicznych. Uregulowania dotyczące udzielania zamówień publicznych o wartości równej lub przekraczającej kwotę wskazaną w art. 4 pkt 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁴⁹ lub w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych⁵⁰ zostały wprowadzone zarządzeniami Dyrektora ŚPN nr 7/2019⁵¹, nr 5/2021⁵² i nr 2/2021. Określały one m.in. szczegółowe wytyczne dotyczące prowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, regulamin pracy komisji przetargowej, wzory niektórych z dokumentów stosowanych podczas procedury zamówień. W zarządzeniach nr 2/2019⁵³ oraz 1/2021⁵⁴ określono regulaminy udzielania zamówień publicznych: o szacunkowej kwocie netto poniżej kwoty określonej w art. 4 pkt 8 PZP z 2004 r. (zarządzenie z 2019 r.) oraz o szacunkowej wartości niższej od

⁴⁸ Sprawdzano przede wszystkim, czy działalność handlowa jest prowadzona w wyznaczonych miejscach, czy dzierżawcy zachowują porządek i nie generują hałasu.

⁴⁹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm., dalej: PZP z 2004 r.

⁵⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 1605, ze zm., dalej: PZP z 2019 r.

⁵¹ Z dnia 1 lutego 2019 r., zmienione zarządzeniem nr 8/2020 z dnia 14 stycznia 2020 r.

⁵² Zarządzenie z dnia 12 stycznia 2021 r., zmienione zarządzeniem nr 16/2021 z dnia 24 marca 2021 r.

⁵³ Z dnia 2 stycznia 2019 r.

⁵⁴ Z dnia 4 stycznia 2021 r.

określonej w art. 2 ust. 1 pkt 1 PZP z 2019 r. (zarządzenie z 2021 r.). Zasady określone w ww. regulaminach nie miały zastosowania m.in. przy zamówieniach dotyczących zakupu materiałów biurowych, dostaw energii elektrycznej, usług telekomunikacyjnych i pocztowych, zakupu prenumerat, zakupu publikacji, zakupu materiałów i wydawnictw przeznaczonych do sprzedaży, usług szkoleniowych, obsługi prawnej.

(akta kontroli str. 74-137)

Szczegółową analizą objęto dwa wybrane w sposób celowy postępowania o udzielenie zamówień publicznych dotyczące zagospodarowania terenów w celach turystyczno-rekreacyjnych na przyrodniczo-kulturowej ścieżce edukacyjnej „Śladem kolejki wąskotorowej” dla etapu III oraz dla etapu IV.

Przeprowadzone w trybie podstawowym bez możliwości negocjacji w 2021 r. postępowanie o udzielenie zamówienia *Zagospodarowanie terenów w celach turystyczno-rekreacyjnych, położonych na obszarze ŚPN, na przyrodniczo-kulturowej ścieżce edukacyjnej Śladem kolejki wąskotorowej dla etapu III* o wartości 528 455,28 zł dotyczyło budowy punktu obsługi zwiedzających oraz toalety publicznej wraz z infrastrukturą techniczną w miejscowości Święta Katarzyna. Natomiast przeprowadzone w tym samym trybie w 2023 r. postępowanie o udzielenie zamówienia dla etapu IV o wartości 483 675,61 zł dotyczyło budowy punktu obsługi zwiedzających oraz toalety publicznej wraz z infrastrukturą techniczną w miejscowości Nowa Słupia.

(akta kontroli str. 138-142)

Analiza zgodności tych postępowań z ustawą PZP z 2019 r. wykazała m.in., że: ogłoszenia dotyczące postępowania zostały prawidłowo opublikowane w Biuletynie Zamówień Publicznych oraz na stronie internetowej ŚPN; otwarcia ofert dokonano w terminach określonych w ogłoszeniu, zachowując zasadę jawności oraz podając kwotę, jaką zamawiający zamierza przeznaczyć na sfinansowanie zamówienia, właściwie opisano przedmiot zamówienia oraz kryteria wyboru najkorzystniejszej oferty, wyboru wykonawcy dokonano na podstawie uprzednio określonych kryteriów, a umowę podpisano z wybranym podmiotem. W przypadku postępowania przeprowadzonego w 2023 r. (dla etapu IV) prawidłowo i rzetelnie sporządzono protokół postępowania w trybie podstawowym. Natomiast w przypadku objętego analizą postępowania przeprowadzonego w 2021 r. (dla etapu III) – protokół nie zawierał niektórych wymaganych elementów, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. NIK zauważa, że protokół ten został sporządzony przed udzieleniem odpowiedzi Dyrektora Parku o wykonaniu wniosków pokontrolnych sformułowanych po kontroli S/21/001. Objęty analizą protokół postępowania przeprowadzonego w 2023 r. (dla etapu IV) został sporządzony prawidłowo. W związku z tym oraz mając na uwadze czynności podjęte w Parku w celu realizacji wniosku pokontrolnego dotyczącego rzetelnego sporządzania protokołów z postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, w tym zatrudnienie pracownika odpowiedzialnego za prowadzenie tych postępowań, wniosek ten należy uznać za zrealizowany.

(akta kontroli str. 138-142, 147-167)

Szczegółową analizą objęto również prawidłowość przeprowadzenia dwóch losowo wybranych postępowań o wartości nieprzekraczającej kwoty wskazanej w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy PZP z 2019 r. (130 000 zł), tj. dotyczących wykonania prac arborystycznych w obrębie 11 sztuk drzew w miejscowości Grzegorzowice⁵⁵ o wartości 9720 zł oraz wykonania prac arborystycznych w obrębie 132 sztuk drzew

⁵⁵ Umowa z wykonawcą zawarta w dniu 19 grudnia 2022r.

zagrożających osobom przebywającym na szlakach turystycznych, ścieżkach przyrodniczych, ścieżkach rowerowych, przy obiektach edukacyjnych w ekosystemach ŚPN⁵⁶ o wartości 25 660,80 zł. Analiza wykazała, że zamówień tych dokonano zgodnie z obowiązującymi regulacjami wewnętrznymi, w szczególności: prawidłowo ustalono szacunkową wartość zamówienia, ogłoszenia o zapytaniu ofertowym zawierały elementy wskazane w regulaminie, wyboru oferentów dokonano zgodnie z zasadami regulaminu, pracownik prowadzący postępowania rzetelnie i według przewidzianego wzoru sporządził protokoły z wyboru wykonawcy.

(akta kontroli str. 143-146)

Na dzień podpisywania umów zawieranych w ramach objętych szczegółową analizą NIK postępowań o udzielenie zamówień publicznych, ŚPN miał zabezpieczone w planach finansowych środki na realizację tych zadań. Ustalenie to wskazuje, że sformułowany w wyniku kontroli NIK nr S/21/001, wniosek pokontrolny o zawieranie umów na realizację zadań tylko w sytuacji ujęcia w planie finansowym ŚPN środków wystarczających na sfinansowanie tych zadań, został zrealizowany.

(akta kontroli str. 230-266)

9. W ŚPN prowadzono działania informacyjne, edukacyjne i promocyjne związane z ochroną przyrody Parku. Były one skierowane do szerokiej grupy odbiorców, w tym dla dzieci, młodzieży, dorosłych, przewodników terenowych, leśników, pracowników informacji turystycznej. Corocznie organizowano internetowy konkurs *Świątokrzyska przyroda* dotyczący znajomości przyrody Parku.

W ramach prowadzonych działań edukacyjnych w ŚPN dystrybuowano publikacje związane z przyrodą i historią Parku. Były to m.in. książki, kalendarze, mapy turystyczne. Zwiększono liczbę tablic edukacyjnych zamieszczanych na drogowskazach, szlakach i ścieżkach edukacyjnych. Koordynowano wolontariat dla Puszczy Jodłowej, w ramach którego uczestnicy sprząтали śmieci ze szlaków turystycznych oraz dbali o miejsca pamięci narodowej i obiekty dziedzictwa kulturowego. Informacje o przyrodzie Parku były publikowane na stronie internetowej Parku i portalach społecznościowych.

(akta kontroli str. 301-304)

10. Wśród utrudnień i przeszkód w realizacji zadań związanych z ochroną przyrody i udostępnianiem obszaru Parku, Dyrektor Parku wskazał m.in. na:

- brak akceptacji lokalnej społeczności oraz lokalnych samorządów dla zakazów tradycyjnych form użytkowania, np. zbioru płodów runa leśnego bądź ograniczeń w zabudowie terenów otuliny Parku;
- nakładanie się kompetencji innych organów w kwestie zarządzania obszarem Parku (np. Wody Polskie);
- *limit zmian w rocznym planie finansowym (wniosek o zgodę na zmianę w planie PN nie powinien być składany częściej niż raz na kwartał) oraz inne zasady krepujące sposób jego kształtowania. System planowania powinien być bardziej elastyczny, ponieważ przychody PN zależą od wielu czynników zewnętrznych (pogoda, sytuacja na rynku dzierżaw, konkursy na fundusze zewnętrzne itp.). Do tego dochodzą skomplikowane procedury związane z prawem zamówień publicznych, gdzie często środki finansowe przeznaczone na realizację zadań są niewystarczające i jest pilna potrzeba zmiany planu finansowego;*
- mało atrakcyjne wynagrodzenia pracowników Parku, co jest barierą w zatrudnianiu wysoko wykwalifikowanej kadry.

(akta kontroli str. 298-300)

---

⁵⁶ Umowa z wykonawcą zawarta w dniu 4 października 2022 r.

11. W okresie objętym kontrolą zakres prowadzonego w Parku monitoringu środowiska przyrodniczego obejmował:

a) 27 gatunków zwierząt, w tym m.in.: wilka, bobra, wydrę, nietoperze (m.in.: nocek rudy, nocek duży, mopek zachodni, borowiec wielki), ptaki (m.in.: puchacz, sóweczka, uszatka, dzięcioł biało-grzbiety), owady (przeplatka aurinia, zgmiotek cynobrowy, pachnica dębowa);

b) jeden gatunek roślin (bezlíst okrywowy);

c) osiem siedlisk przyrodniczych (zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, środkowoeuropejskie wyżynne rumowiska krzemianowe, kwaśne buczyny, żyzne buczyny, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, kwaśne dąbrowy, bory i lasy bagienne i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródłiskowe, wyżynny jodłowy bór mieszany).

Monitoringiem obejmowano również, stosownie do wymogów zawartych w obowiązujących w okresie objętym kontrolą zadaniach ochronnych:

- liczebność wybranych gatunków kambio- i foliofagów posiadających skłonność do masowego pojawiania się (kornik drukarz (*Ips typographus*) i krobik modrzewiowiec (*Coleophora laricella*), przez wykładanie pułapek zapachowych (feromonowych);
- nasilenie występowania foliofagów sosny (*Pinus sylvestris*) przez kontrolne poszukiwania owadów w ściółce leśnej;
- nasilenie występowania zwójek (Tortricidae) związanych z jodłą (*Abies alba*), przez wypłaszanie larw i postaci dojrzałych w fotoeklektorach, z pobranych prób gałęzi jodłowych;
- stan ochrony zasobów przyrodniczych, występujących zagrożeń oraz efektów realizowanych sposobów ochrony, metodą stałych punktów i powierzchni monitoringowych.

W zakresie monitorowania środowiska przyrodniczego ŚPN Dyrektor Parku wyjaśnił m.in., że: *nie opracowano planu monitoringu ponieważ obowiązek posiadania takiego planu poza planem ochrony nie jest wyartykułowany w przepisach. Działania w zakresie monitoringu są przeważnie dość kosztowne, w związku z czym zakres monitoringu prowadzonego przez Park musi być optymalizowany kosztowo względem użyteczności zbieranych informacji, jak też zdolności do ich przetwarzania. W Parku prowadzi się monitoring siedlisk i gatunków w różnej formie, są to badania skoncentrowane na różnych gatunkach oraz siedliskach przyrodniczych, tzw. obserwacje całoroczne zwierzyny (prowadzone przez służby terenowe), zimowe pędzenia próbné, monitoring na sieci powierzchni kołowych oraz rejestr zaburzeń powierzchniowych w ekosystemach leśnych. Dodatkowo prowadzony jest monitoring na rzecz GIOŚ oraz monitoring wybranych grup owadów. Stan ekosystemów otwartych zgłoszonych do programów rolnośrodowiskowych poddawany jest dodatkowo kontroli ze strony ARiMR w zakresie realizacji i efektów zabiegów ochronnych. Na początku każdego cyklu wykonywana jest ekspertyza siedliskowa. Jej cykliczność daje nam stały dopływ informacji o stanie siedliska, w związku z czym jest ona również skuteczną formą monitoringu.*

W doborze gatunków i siedlisk obejmowanych monitoringiem, szczególny nacisk kładziony jest na gatunki i siedliska dla których Świętokrzyski Park Narodowy ma szczególne znaczenie i ich lokalna populacja ma istotne znaczenie dla stanu ochrony na poziomie regionu biogeograficznego bądź Kraju. W związku ze specyfiką Łysogór oraz ewidentnie leśnym charakterem Parku trzeba uznać, że siedliska łąk, jaskiń oraz gatunki związane z ekosystemami wodnymi stanowią barwny margines głównych przedmiotów ochrony, jakimi są ekosystemy leśne i gatunki z nimi związane.

Częstotliwość wykonywania monitoringu tych ekosystemów jest duża. Monitoring zaburzeń powierzchniowych obejmuje co roku cały obszar Parku, podobnie wyglądała sytuacja z prowadzonym corocznie monitoringiem drewna martwego (zakończony 3 lata temu). Obecnie parametr ilości drewna martwego jest badany na powierzchniach kołowych (badania prowadzone są od 3 lat). Powierzchnie te są badane corocznie w ilości 20%. Tak więc nawrót monitoringu na tych samych płatach będzie następował co 5 lat.

Dyrektor w zakresie monitoringu zabiegów ochronnych wyjaśnił, że Park: w ubiegłym roku złożył do Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych wnioski o sfinansowanie ze środków Funduszu Leśnego projektu badawczego pt.: 'Realizacja zabiegów ochronnych w ekosystemach leśnych Świętokrzyskiego Parku Narodowego dla zapewnienia trwałości jedlin'. Projekt miał być realizowany przez połączony zespół Instytutu Badań Leśnictwa oraz wydziału leśnego Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Wskazał również, że w bieżącym roku Park ponownie złożył wnioski na realizację tego zadania.

(akta kontroli str. 1425-1426, 1447, 1454-1456)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na zatwierdzeniu przez Dyrektora w dniu 7 września 2021 r. nie w pełni prawidłowo sporządzonego protokołu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie podstawowym pn. *Zagospodarowanie terenów w celach turystyczno-rekreacyjnych, położonych na obszarze ŚPN, na przyrodniczo-kulturowej ścieżce edukacyjnej, Śladem kolejki wąskotorowej dla etapu III – Zagospodarowanie terenów w celach turystyczno-rekreacyjnych, położonych na obszarze ŚPN, na przyrodniczo-kulturowej ścieżce edukacyjnej Śladem kolejki wąskotorowej – budowa punktu obsługi zwiedzających otwartego i zamkniętego oraz toalety publicznej wraz z infrastrukturą techniczną na terenie Świętokrzyskiego Parku Narodowego, dział 147 d, a, działka nr 380/8, obręb 0022 Święta Katarzyna, gm. Bodzentyn*. Protokół ten został zatwierdzony, pomimo że:

- a) nie został podpisany na każdej stronie przez osobę go sporządzającą. Zgodnie ze wzorem protokołu postępowania w trybie podstawowym, stanowiącym załącznik nr 8 do rozporządzenia Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie protokołów postępowania oraz dokumentacji postępowania o udzielenie zamówienia publicznego⁵⁷, na dole każdej ze stron protokołu powinien znajdować się podpis osoby sporządzającej protokół;
- b) w pkt 13 nie wpisano numeru REGON lub NIP wykonawców, a w pkt 22 nie wskazano numeru REGON lub NIP wykonawcy, którego ofertę wybrano jako najkorzystniejszą. Wskazanie numeru REGON lub NIP wykonawców wynikało z ww. wzoru oraz art. 72 ust. 1 pkt 6 PZP z 2019 r.;
- c) w pkt 22 nie wpisano uzasadnienia wyboru najkorzystniejszej oferty. Uzasadnienie wyboru najkorzystniejszej oferty wynikało ze wzoru protokołu oraz art. 72 ust. 1 pkt 10 ustawy PZP z 2019 r.;
- d) w pkt 24 brakowało podpisu jednej z osób (której nazwisko wskazano pod nr 5) wchodzących w skład komisji przetargowej. Podpisy osób będących w składzie komisji przetargowej przewidziane są w ww. wzorze protokołu.

(akta kontroli str. 138-140, 147-156)

Kierownik Działu Udostępniania Parku i Edukacji, który sporządzał protokół wyjaśnił: (...) *W toku trwania postępowania powstawał protokół postępowania, a w pracy nad*

⁵⁷ Dz. U. poz. 2434.

nim brała udział komisja powołana przez osobę mającą upoważnienie do wykonywania czynności zastrzeżonych dla kierownika Zamawiającego. Protokół z postępowania został przekazany pełnomocnikowi Dyrektora ŚPN ds. zamówień publicznych p. P. S., który brał czynny udział w postępowaniu celem sprawdzenia go pod względem jego poprawności z obowiązującą ustawą PZP jako osobie stanowiskowo odpowiedzialnej w ŚPN za nadzór nad przeprowadzonymi postępowaniami. Weryfikacja taka wynika z zarządzenia Dyrektora ŚPN nr 5/2021 z dnia 12 stycznia 2021 r. w sprawie udzielania zamówień publicznych przekraczających kwotę wskazaną w art. 2 ust. 1 ustawy PZP, które wskazuje, że nadzór nad stosowaniem przepisów PZP oraz zasad zawartych w ww. zarządzeniu sprawuje m.in. pełnomocnik Dyrektora ŚPN ds. zamówień publicznych. Na odpowiedzialność w tym zakresie wskazuje również wniosek o wszczęcie dotyczący tej sprawy. Pełnomocnik nie wniósł żadnych zastrzeżeń do otrzymanego protokołu i następnie włączył go do dokumentacji z całego postępowania. Komplet dokumentacji dotyczący postępowania był przetrzymywany cały czas przez pełnomocnika ds. zamówień publicznych, a następnie został przekazany do działu AT jako komórce, która merytorycznie odpowiadała za realizację zadania. Uprzejmie informuję, że w przeciwieństwie do stanowisk zajmujących się zamówieniami publicznymi nie przechodziłem stosownych szkoleń lub kursów w zakresie PZP, dlatego też zarówno ja, jak i cała komisja na bieżąco konsultowała zapisy protokołu z pełnomocnikiem ds. zamówień publicznych (jako osoba merytorycznie właściwą w tym zakresie). Nadmieniam, również, że numery NIP wykonawców można odczytać ze złożonych w postępowaniu przez wykonawców ofert, które stanowią załącznik do niniejszego protokołu (zał. nr 5 do protokołu – Oferta – 2 szt.), a uzasadnienie wyboru najkorzystniejszej oferty znajduje się w zał. nr 8 do protokołu (tj. zawiadomienie o wyborze najkorzystniejszej oferty). Należy zauważyć, że pomimo braku podpisu jednego z członków na protokole, to wszystkie czynności komisji podlegały jego akceptacji, co wynika z parafowania dokumentów w toku postępowania.

(akta kontroli str. 346-346)

Dyrektor Parku, który zatwierdził protokół wyjaśnił: Dyrektor ŚPN w dniu 22 czerwca 2021 r. udzielił upoważnienia do wykonywania czynności zastrzeżonych dla kierownika Zamawiającego Panu P.S., zatrudnionemu w tym okresie w ŚPN, na stanowisku głównego specjalisty do spraw obsługi funduszy celowych oraz pełniącego funkcję pełnomocnika Dyrektora ŚPN do spraw zamówień publicznych. Postępowanie (...) zostało ogłoszone w dniu 29 lipca 2021 r., w tym czasie Dyrektor ŚPN przebywał na zwolnieniu chorobowym, a w jego imieniu na podstawie udzielonego mu pełnomocnictwa działał Pan P.S., który zatwierdził wniosek o wszczęciu i powołał komisję przetargową. Z uwagi na fakt, iż Pan P.S. zatwierdzał ww. dokumenty nie mógł pełnić jednocześnie funkcji przewodniczącego komisji przetargowej, na tę funkcję mianował zatem Pana A. A., który zgodnie z załącznikiem nr 3 do zarządzenia Dyrektora ŚPN nr 5 z dnia 12 stycznia 2021 r. sporządził i przedłożył niniejszy protokół z postępowania do zatwierdzenia Dyrektorowi ŚPN. Należy przy tym zauważyć, że Pan A. A. był w tym czasie (i jest nadal) zatrudniony na stanowisku kierownika działu udostępniania parku i edukacji. Mógł zatem liczyć na to, że pełniący wówczas funkcję pełnomocnika Dyrektora ds. zamówień publicznych będzie czuwał nad poprawnością formalną sporządzonego protokołu postępowania. Pomimo niewpisania numeru REGON lub NIP w pkt 13 i 22 do protokołu postępowania, numery NIP wykonawców można odczytać ze złożonych w postępowaniu przez wykonawców ofert, które stanowią załącznik do niniejszego protokołu.(...) Odnosząc się do pkt 22 protokołu, w którym to nie wpisano uzasadnienia wyboru najkorzystniejszej oferty, warto zaznaczyć, że uzasadnienie to znajdziemy w jednym z załączników do protokołu (zał. nr 8). Nieznane mi są

przyczyny braku złożenia podpisu przez jedną z osób wchodzących w skład komisji przetargowej. Pełnomocnikiem Dyrektora do spraw zamówień publicznych był wówczas Pan P.S., który już nie pracuje w ŚPN, dlatego nie jestem w stanie sprawdzić dlaczego doszło do takiej sytuacji. Dodatkowo, zauważyć należy, że wszystkie czynności komisji podlegały akceptacji tego członka komisji, co wynika z parafowania wzorów pism przygotowanych w toku postępowania, w tym wezwania do złożenia dokumentów czy zawiadomienia o wyborze oferty. Przedmiotowy protokół powstawał w szczególnych warunkach, ponieważ latem 2021 r. w Polsce i na całym świecie szalała pandemia Covid-19. Sam, w związku z powikłaniami po przebytych covid spędziłem w tym okresie w szpitalu około dwóch miesięcy. Obieg dokumentów był w tym czasie zaburzony z uwagi na liczne zwolnienia lekarskie oraz stosowaną rotacyjną pracę zdalną. Duża część dokumentów była uzgadniana w drodze korespondencji elektronicznej. Z uwagi na powyższe skupiłem się na warstwie merytorycznej protokołu nie analizując szczegółowo spełnienia wymogów formalnych.

(akta kontroli str. 293-297)

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą w Parku prawidłowo, w miarę posiadanych środków finansowych, realizowano działania wynikające z zadań ochronnych dla ŚPN na lata 2021-2023. Obszar Parku udostępniano zgodnie z ustalonymi zasadami, w oparciu o istniejącą infrastrukturę turystyczną. Zgodnie z założeniami określonymi w zadaniach ochronnych prowadzono monitoring przyrodniczy. Podejmowano działania mające na celu eliminację roślin będących gatunkami inwazyjnymi, jednak, w ocenie NIK, działania te należy zintensyfikować. Prowadzono także działania edukacyjne i promocyjne. Stwierdzona nieprawidłowość polegała na zatwierdzeniu przez Dyrektora nie w pełni prawidłowo sporządzonego protokołu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie podstawowym.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski	1. Rzetelne opracowywanie projektów zadań ochronnych przedkładanych ministrowi właściwemu do spraw środowiska. 2. Zamieszczanie w protokołach postępowania o udzielenie zamówień publicznych wszystkich wymaganych elementów.
Uwagi	NIK nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce,   listopada 2023 r.

Kontrolerzy:
Łukasz Pieńkowski
specjalista kp.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
p.o. Wicedyrektor
Krzysztof Wilkosz

.....
podpis

Przemysław Pikuła
specjalista kp.

.....
podpis

.....
podpis

Kinga Komenda
specjalista kp.

.....
podpis